

Gornjak kõrgendatud avaliku huviga ala metsatööde plaan

2024–2033

Projekt

Koostaja: Alar Süda

11. september 2023

Sisukord

<u>I Ülevaade Gornjak lähiümbruse riigimetsast</u>	<u>4</u>
<u>II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel</u>	<u>7</u>
<u>III Metsatööde plaan Gornjak riigimetsades aastatel 2024–2033</u>	<u>8</u>
<u>IV Mõisted</u>	<u>14</u>

Hea lugeja!

Mets on Eesti rikkus. Meile kõigile on oluline, et meie metsad oleks elujõulised, erinevas vanuses, mitmekesised ja terved. Selline seisund saavutatakse metsa kasvatades, kasutades, uuendades ja kaitstes. Nõnda tagame, et igal järgmisel põlvkonnal on samaväärselt meiega noort metsa, keskealist metsa ja raieküpsset metsa ning võimalus kasutada nende metsadega kaasnevaid hüvesid. Erinevas vanuses mets on vajalik ka ökoloogilise mitmekesisuse tagamiseks, sest eri liigid vajavad erinevaid tingimusi ja elupaiku.

Enamik Eesti metsadest on poollooduslikud, inimene on need kunagi istutanud ning loodus teisi puuliike lisanud. Elujõulise metsa saamiseks järgnevad istutamisele metsa hooldamise tööd. Kui mets saab raieküpseks, siis puud raiutakse ja asemele kasvatatakse uus mets.

Metsa kasvatamise võtted on erinevad ja need olenevad kohapealsetest looduslikest tingimustest. Metsast puude ühekaupa ja aegamööda raiumist pärsib Eestis enamasti metsade liigiline koosseis ja metsamuldade viljakus. Uue metsa kasvatamine vana metsa varjus on võimalik vaid väheviljakates männikutes, mida on Eestis vaid 6% metsamaast.

Mujal ei jätku selliselt raiudes noortele puudele kasvamiseks piisavalt valgust ja toitaineid. Looduslikult asustavad hõredamaks raiutud ala aga kiirekasvulised põõsad ja lehtpuud, mille varjus kuused ja männid ei saa kasvada.

RMK-l tuleb metsa majandamisel leida tasakaal kahe vastandliku huvi vahel. Ühelt poolt on vaja uuendada ja hooldada metsa, toota puitu ning teenida riigile tema varalt järjepidevalt tulu. Teisalt tuleb arvestada kohalike elanike huviga säilitada nende senine elukeskkond võimalikult puutumatusena.

I Ülevaade Gornjak lähiümbruse riigimetsast

Oleme kohaliku omavalitsusega hinnanud, et Gornjak mets on kõrgendatud avaliku huviga (KAH) mets. Gornjak kõrgendatud avaliku huviga ala pindala on 5,2 ha (tabel 1, kaart 1).

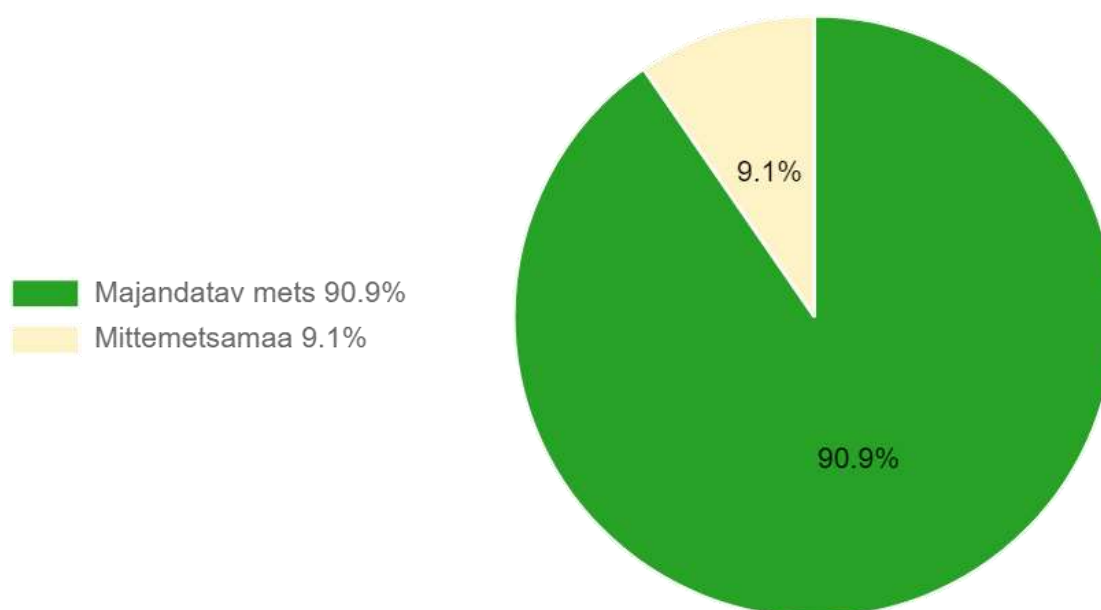
Sellest 9,6% on mittemetsamaad (metsastunud aheraineplats). Seal metsamajanduslikke töid ei tehta.

90,4% on majandatavad metsad, kus metsa kasvatamine ja uuendamine toimub seadustega seatud piirangute ja metsade säästva kasutuse põhimõtete alusel.

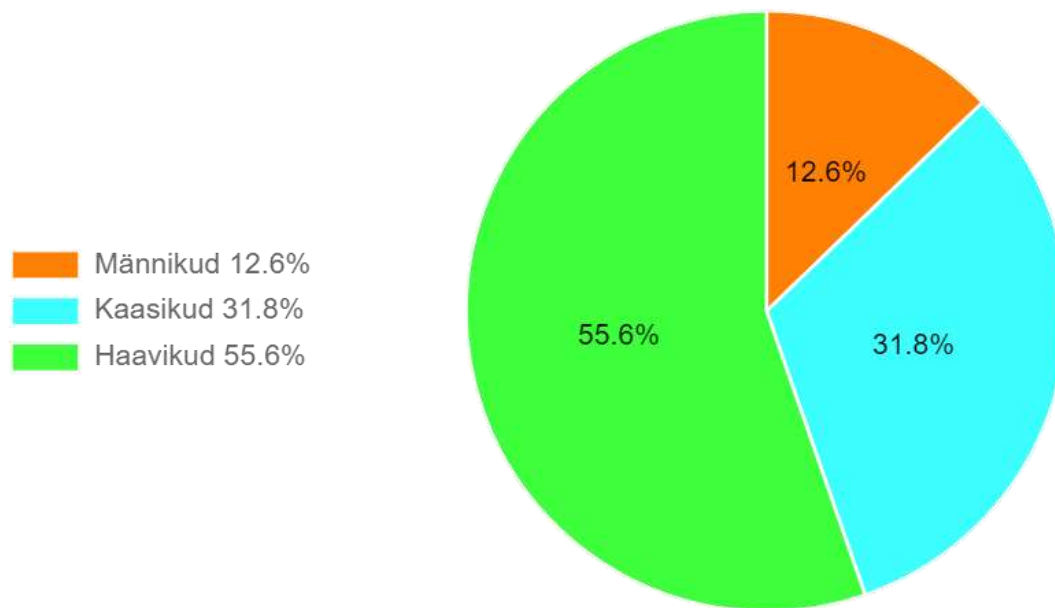
Tabel 1. Riigimetsamaa jagunemine hektarites (ha) majandamiskategooriate järgi Gornjak metsaalal.

Rangelt kaitstav mets	-
RMK otsusega mitte majandatav mets	-
Mittemetsamaa	0,5
Kokku	0,5
Majandatav mets	4,7
Kõik kokku	5,2

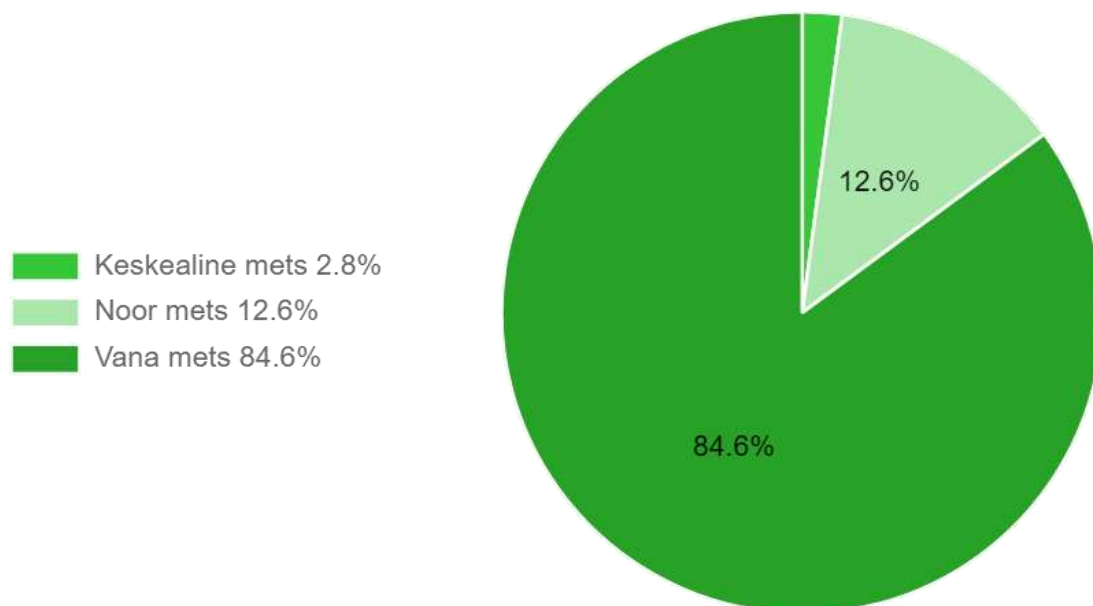
Kavaga hõlmatud metsade pindala on kokku 5,2 ha. Nendest metsadest enamuse moodustavad haavikud, järgnevad kaasikud. Männikud on esindatud vähesel määral (joonis 2).



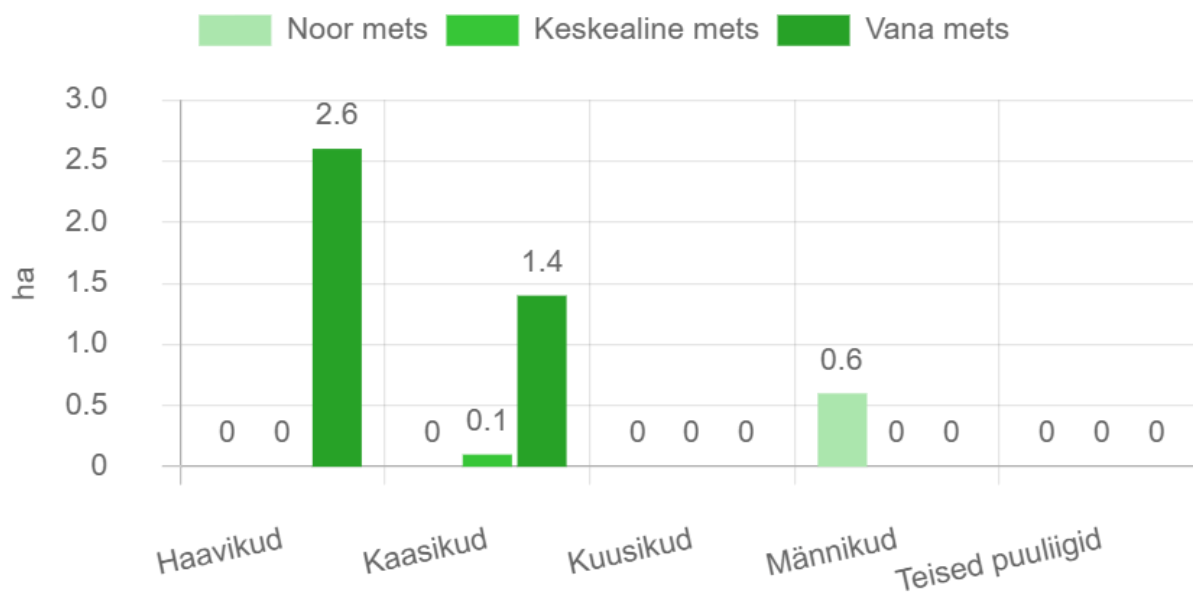
Joonis 1. Ala metsade jagunemine majandamise kategooriatesse.



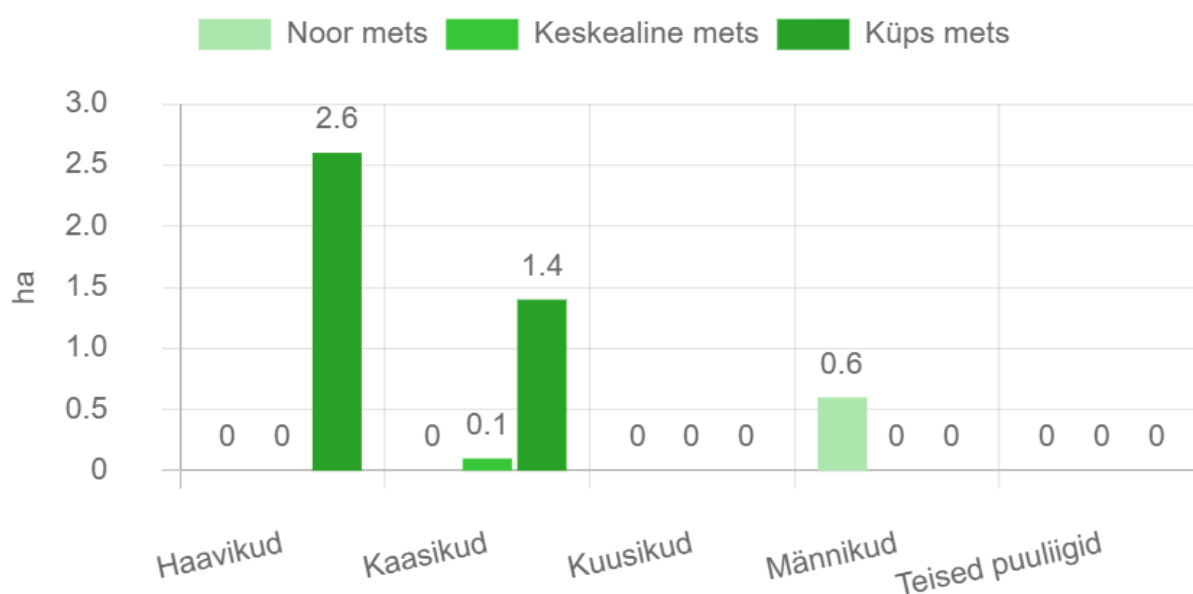
Joonis 2. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa (%).



Joonis 3. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus protsentides.



Joonis 4. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa



Joonis 5. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa.

II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel

Metsi majandatakse viisil, et oleks tagatud metsade uuenemine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus. Tuleviku metsahoiu mõttes planeerime metsade uuendamist eesmärgiga tagada puistute ühtlasem jagunemine erinevatesse vanusegruppidesse.

Põhimõtted, millest lähtume:

- Uue metsa paneme lankidele kasvama hiljemalt kahe aasta jooksul pärast raiet.
- Esmajärjekorras raiume metsad, mis vajavad enim uuendamist või mille tervislik seisund on halb.
- Raied planeerime selliselt, et raiumist tuleks ette võtta võimalikult harva.
- Raielangid püüame võimaluste piires sobitada maastikku. Raiete puhul püüame vältida väljakujunenud metsamassiivide tükeldamist ning suurte avatud vaadete tekkimist.
- Lageraie lankidega ei ületa me väljakujunenud metsaradasid ja -teid.
- Lageraie puhul jälgime selle kõrvale jääva ala olukorda. Uuel langil ei alusta me lageraiega enne, kui kõrvaloleval langil kasvab ca 1 meetri kõrgune noor mets.
- Teede ja radade ääres jätame lageraie langile tavapärasest rohkem säilikpuid (20–70 tk/ha) või säilikpuude suuremaid gruppe.
- Noortes ja keskealistes metsades teeme hooldusraiet vastavalt metsade vajadustele.
- Eriolukordade – tormi- ja muude oluliste metsakahjustuste – tõttu tekkivatest töödest teavitab RMK kogukonda eraldi ning need võivad tuua kavandatud töödesse muudatusi.

III Metsatööde plaan Gornjak riigimetsades aastatel 2024–2033

Võttes arvesse seadusandluses toodud piiranguid ja ala majandatava metsa vanuselist ja puuliigilist koosseisu ning kasvutingimusi, on Gornjak ümbruses plaanitud kasvavate riigimetsade uuendamiseks teha lähema 10 aasta jooksul uuendusraiet haavikutes kokku 2,7 ha (tabel 2). Haavikutes plaanitakse raiet teostada seoses nende halvema tervisliku seisundiga ja koosseisus olevate vanemate kuuskede ohuga juuresolevale elektriliinile ja majadele-aedadele.

Sellise raiemahuga on võimalik liikuda raieküpsete, keskealiste ja noorte metsade osakaalu võrdsustamise suunas (joonis 7).

Uuendusraie alal tehakse töid, mis tagavad uute puude kasvamamineku raiutud eraldistel. Gornjak raiealale istutame männitaimed. Arvestame kase loodusliku uuenduse võimalusega (tabel 3).

Noores metsas teeme tuleviku terve metsa kasvatamiseks erinevaid hooldustöid (tõrjume ulukeid, vabastame noori puid heina alt, vajadusel istutame puid juurde, raiume välja puid ja põõsaid, mis takistavad tulevikupuude kasvu). Noore metsa hooldust on vaja pidevalt planeerida ja teha, hooldusvajadus sõltub konkreetsetest oludest (näiteks kasvukoht, puuliigid, ilmastik). Jooksval kalendriaastal planeeritud noore metsa hooldustööde kohta alal saab ülevaate avalikust RMK metsatööde kaardirakendusest.

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

Metsatööde läbiviimisel arvestatakse kogukonna ettepanekutega:

- Säilikpuid jäetakse 2–3 korda suuremas mahus kui seaduses ette nähtud miinimum. Ehk 20–30 tk/ha.
- Haavikus (kvartal VF152 eraldused 11, 12, 18) jätta säilikpuudeks esmajärjekorras pärnad, männid ja kased.
- Raietöid tehakse talveperioodil.
- Kaevurite AÜ 59, 71 ja 72 poolses servas säilitada maksimaalselt teeäärseid madalamaid puid ja põõsaid. Kindlasti raiuda kõik kuused, mis ohustaksid elektriliini ja hooneid-aedu.

- Haaviku põhjapoolseima eralduste 18 (0,3 ha) ja 11 vahelt läheb läbi aiandusühistusse minev tee. Tee ääres säilitada maksimaalselt metsa ilme, säilitades esmajärjekorras pärna, mändi ja kaske.
- Ei plaani raiesse VF152 metsaeraldist 5 – kase enamusega küpset metsa.
- Teedelt ja radadelt koristatakse raie käigus tekkivad oksad.

Raied plaanime teha ühes etapis – aastal 2024 (tabel 2, kaart 2, tabel 3).

Tabel 2. Raiete pindala hektarites (ha) Gornjak riigimetsades 2024-2033.

Aasta	Lageraie
2024	2,70
Kokku	2,70



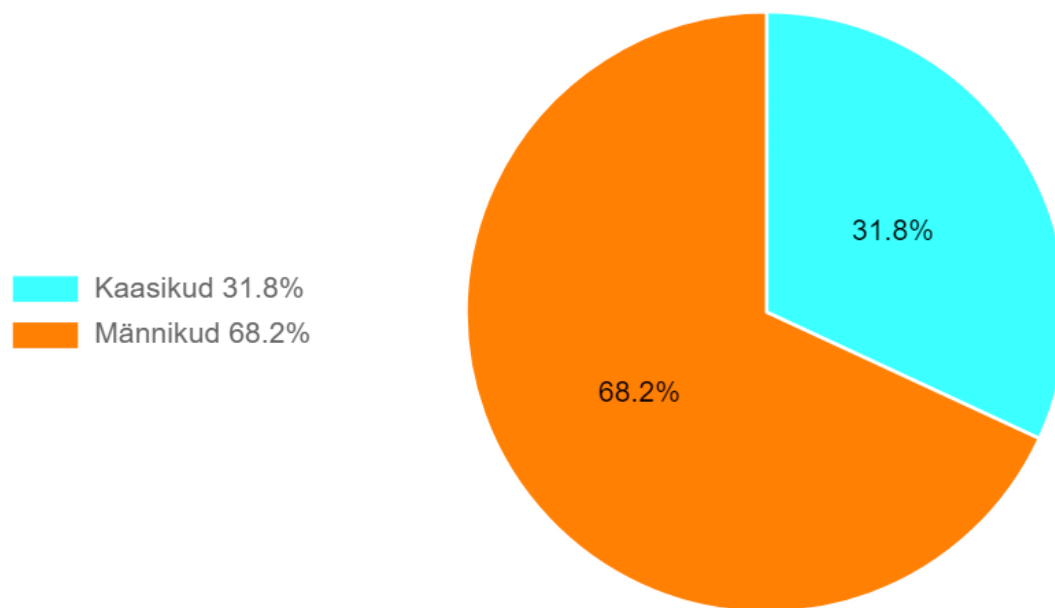
Kaart 1. Ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa.



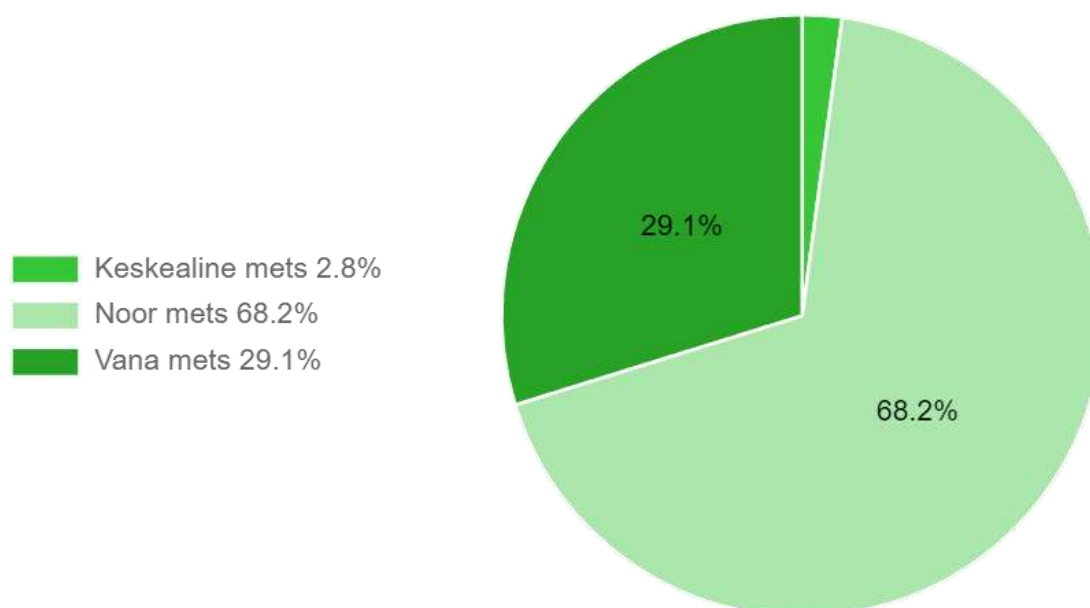
Kaart 2. Alal planeeritud raied kava kehtivuse perioodil.

Tabel 3. Raiete nimekiri koos uuendatava puuliigiga Gornjak ümbruse riigimetsades.

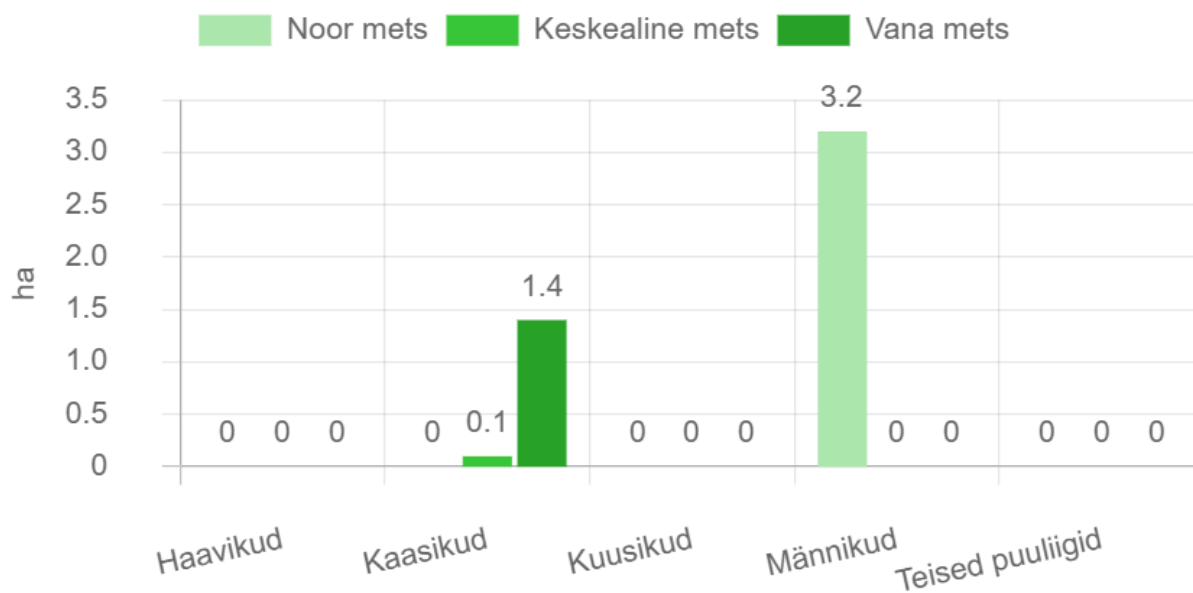
Kvartal	Eraldis	Puistu	Raieliik	Raieaasta	Uuendatav puuliik	Pindala, ha
VF152	11	Haavikud	Lageraie	2024	Mänd	0.8
VF152	12	Haavikud	Lageraie	2024	Mänd	1.6
VF152	18	Haavikud	Lageraie	2024	Mänd	0.3



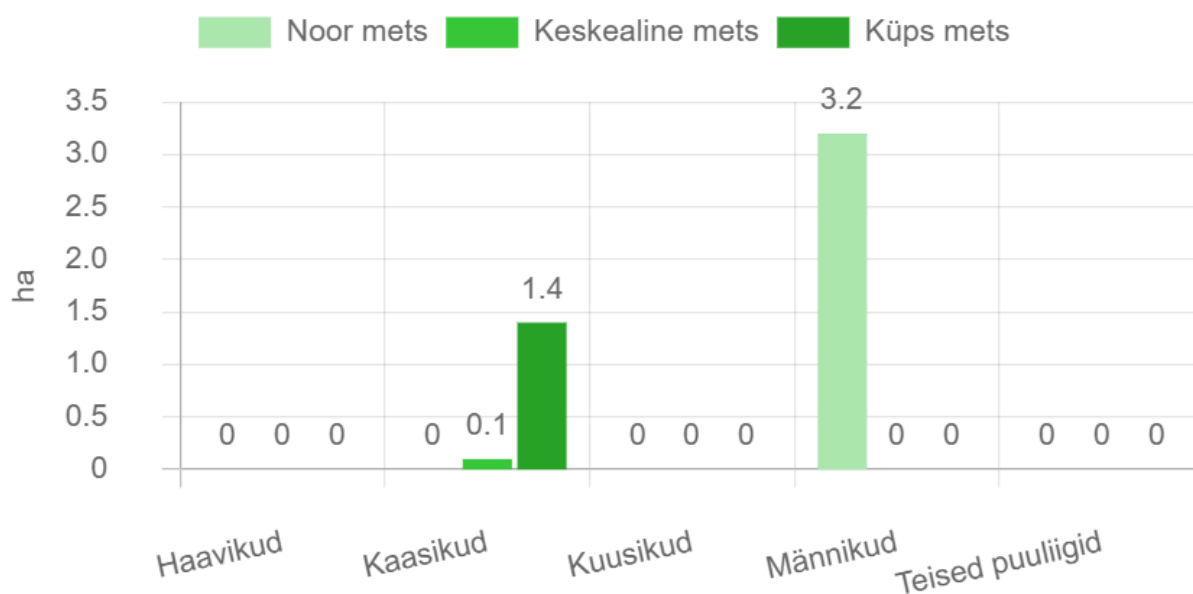
Joonis 6. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa (%) aastal 2033.



Joonis 7. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus aastal 2033 (%).



Joonis 8. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus hektarites aastal 2033.



Joonis 9. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa aastal 2033.



Kaart 3. Ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa aastal 2033.

IV Mõisted

Uuendusraiet tehakse puidu saamiseks ja uue metsa kasvatamiseks. RMK soovib säilitada meie metsade liigirikkust ja kasvatada erineva puuliigi puistuid seal, kus nad kasvavad kõige paremini.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie

- **Lageraie (LR)** korral raiutakse langilt kõik puud, välja arvatud säilik- ja muud erinevatel põhjustel kasvama jäetavad puud, mis toetavad elurikkust ja ka looduslikku uuenemist kohapealse seemnega.
- **Turberaie** korral raiutakse mets hajali paiknevate üksikpuude, häilude või ribana pikema aja jooksul. Turberaie liigid on aegjärgne raie (**AR**), häiluraie (**HL**) ja veerraie (**VE**).

Valikraiet (VR) tehakse erandjuhtudel, kui seda toetavad looduslikud tingimused ja uusi puid on võimalik raiejärgselt välja kasvatada. Puid raiutakse üksikute puude ja väikeste häiludena.

Hooldusraiet kasutatakse elujõulise metsa kasvatamiseks.

Hooldusraie liigid on valgustusraie (**VA**), harvendusraie (**HR**) ja sanitaarraie (**SR**).

- Nooremates metsades tehakse alale kasvama pandud puude hooldamist ja **valgustusraiet**, mille käigus tehakse neile puudele kasvuruumi .
- Vanemates metsades tehakse **harvendusraiet**, mille käigus tõstetakse metsa väärtust tiheduse reguleerimise teel. Harvendusraiega raiutakse enamuspuuliigi kasvu segavad puud.
- Metsa halvenenud tervisliku seisundi parandamiseks tehakse **sanitaarraiet**.